

**НАЦІОНАЛЬНА АСОЦІАЦІЯ
АДВОКАТІВ УКРАЇНИ**

Заходи забезпечення кримінального провадження.

**Грішин Євген Олексійович
(Адвокат)**

До того часу, доки буде існувати саме право, буде залишатись необхідність у застосуванні державного примусу як одного з його невід'ємних ознак, одного з засобів забезпечення виконання його приписів. Примус - необхідна складова будь-якої соціальної організації та якісна характеристика будь-якої влади. Справа не в тому, що застосування кожної правової норми обов'язково пов'язане з застосуванням примусу, а в тому, що сам факт його існування, можливість застосування примусу до осіб, які не бажають приводити у відповідність свої вчинки з вимогами правових норм, стимулює відмову від їх порушення.

П.С. Елькінд

ЗАХОДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

ВИКЛИК ТА
ПРИВІД

ГРОШОВЕ
СТЯГНЕННЯ

ОБМЕЖЕННЯ В
КОРИСТУВАННІ СПЕЦПРАВОМ

ТИМЧАСОВИЙ
ДОСТУП

ТИМЧАСОВЕ
ВИЛУЧЕННЯ

АРЕШТ МАЙНА

ВІДСТОРОНЕННЯ
ВІД ПОСАДИ

ЗАТРИМАННЯ
ОСОБИ

ЗАПОБІЖНІ
ЗАХОДИ

Суб'єкти ініціювання застосування заходів забезпечення КП

Що	Хто	Де в КПК
Судовий виклик	<ul style="list-style-type: none"> • слідчий, прокурор, • підозрюваний, його захисник, • потерпілий, його представник, • слідчий суддя/суд з власної ініціативи 	<u>ст.134</u>
Привід підозрюваного (обвинуваченого) або свідка	<ul style="list-style-type: none"> • сторони КП, • слідчий суддя/суд з власної ініціативи 	<u>ч.2 ст.140</u>
Накладення грошового стягнення	<ul style="list-style-type: none"> • слідчий, прокурор, слідчий суддя/суд з власної ініціативи 	<u>ч.2 ст.144</u>
Тимчасовий доступ до речей і документів	<ul style="list-style-type: none"> • сторони кримінального провадження 	<u>ст.160</u>
Арешт майна	<ul style="list-style-type: none"> • слідчий, прокурор, цивільний позивач 	<u>ст.171</u>

Виклик і привід (ст.ст.133-143 КПК)

Хто	<ul style="list-style-type: none"> Слідчий, прокурор, слідчий суддя Суд 	
Кого	<ul style="list-style-type: none"> Підозрюваного, свідка, потерпілого, іншого учасника КП Учасників кримінального провадження 	
Для чого	<ul style="list-style-type: none"> Отримання показань Участь у процесуальній дії (якщо участь обов'язкова) 	
Спосіб	<ul style="list-style-type: none"> Повістка про виклик (з доказом вручення: підпис, відеозапис за 3 дня) Привід (на підставі ухвали слідчого судді, суду) ! Фізичний вплив <ul style="list-style-type: none"> - <u>може</u>: підозрюваного, обвинуваченого, свідка - <u>не може</u>: неповнолітніх, вагітних, інвалідів 1 або 2 груп, осіб, що одноособово виховують дітей віком до 6 років або дітей-інвалідів, осіб, які не можуть бути допитані як свідки відповідно до КПК 	
Заходи реагування	<ul style="list-style-type: none"> Грошове стягнення (підозрюваний, обвинувачений, свідок, потерпілий, цивільний відповідач) Адміністративна відповідальність (свідок, потерпілий) 	<ul style="list-style-type: none"> - від 0,25 до 0,5 м/з/п на виклик слідчого, прокурора - від 0,5 до 2 м/з/п на виклик слідчого судді, суду <p>ст.185-4 КУпАП</p>

НЕПРИБУТТЯ ОСОБИ

А

ПІДТВЕРДЖЕННЯ НАЛЕЖНОГО
ПОВІДОМЛЕННЯ

Д

ПЕРЕВІРИТИ ПОВАЖНІСТЬ ПРИЧИН

В

ІНІЦІЮВАННЯ ГРОШОВОГО СТЯГНЕННЯ

О

ПРИВІД

К

АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ
(ст. 185-4 КУпАП)

А

ЗАПЕРЕЧЕННЯ ЩОДО КЛОПОТАНЬ СЛІДЧОГО,
ПРОКУРОРА

Т

ЗБІР, ПОДАЧА ДОКУМЕНТІВ

Грошове стягнення

Накладення грошового стягнення (ст.ст.144-147 КПК)

За що	На кого	Ким
Неприбуття на виклик слідчого, прокурора	<ul style="list-style-type: none"> • підозрюваного, • обвинуваченого, • свідка, 	<p style="text-align: center;">право слідчого судді, суду</p>
Неприбуття на виклик слідчого судді, суду	<ul style="list-style-type: none"> • потерпілого, • цивільного відповідача 	
Порушення умов особистого зобов'язання	<ul style="list-style-type: none"> • підозрюваний • обвинувачений 	
Неприбуття у судове засідання	<ul style="list-style-type: none"> • обвинувачений (ЗЗ не під вартою) <p style="color: red;">належним чином повідомлені:</p> <ul style="list-style-type: none"> • потерпілий, • цивільний відповідач, • свідок 	<p style="text-align: center;">обов'язок слідчого судді, суду (ч.5 ст.180)</p>
Порушення умов особистої поруки	<ul style="list-style-type: none"> • поручитель 	
Порушення зобов'язання про взяття під нагляд неповнолітнього підозрюваного, обвинуваченого	<ul style="list-style-type: none"> • батьки • опікуни • піклувальники 	<p style="text-align: center;">обов'язок слідчого судді, суду (ч.5 ст.493)</p>

К
Л
О
П
О
Т
А
А
Н
Я

-

У
Х
В
А
Л
А

Обмеження у користуванні спеціальним правом

Тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом (ст.ст.148-153 КПК)

При вирішенні питання про тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом слідчий суддя зобов'язаний врахувати такі обставини (ст. 152 КПК України):

1. Правову підставу для тимчасового обмеження у користуванні спеціальним правом;

2. Достатність доказів, які вказують на вчинення особою кримінального правопорушення;

3. Наслідки тимчасового обмеження у користуванні спеціальним правом для інших осіб.

Відсторонення від посади

Відсторонення від посади (ст.ст.154-158 КПК)

Мета:

- Припинення кримінального правопорушення;
- Припинення або запобігання знищенню чи підробці речей/документів;
- Вплив на учасників кримінального провадження;
- Перешкода встановленню суті в провадженні;

Відстороненню підлягає особа:

- Службова особа (коментар ст. 364КК);
- Злочин вчинений середній-особливо тяжкий;
- Правоохоронником не залежно від тяжкості злочину;
- Відсторонення від посади осіб, що призначаються Президентом України, вирішується ним же на підставі клопотання прокурора.*
- Відсторонення судді від посади здійснюється ВККС України на підставі вмотивованого клопотання Генерального прокурора України.*

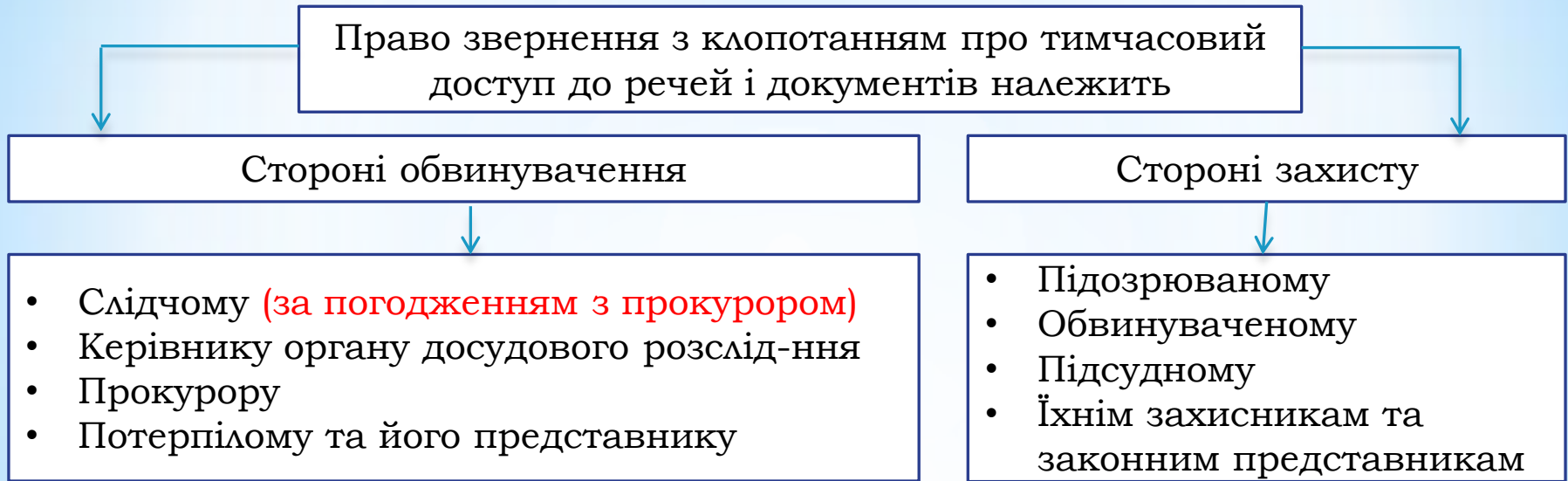
Відсторонення від посади (ст.ст.154-158 КПК)

Тимчасовий доступ до речей та документів

Тимчасовий доступ до речей і документів (ст.ст.159-166)

- Зміст клопотання має відповідати ч.2 ст.160 КПК
- Перелік речей та документів, щодо яких може бути наданий тимчасовий доступ є невизначеним (необмеженим), крім речей і документів, до яких заборонено доступ (ст.161 КПК)
- Доступ до речей і документів, що становлять охоронювану законом таємницю мають особливий порядок (ст.162 КПК)
- Сторони та учасники розгляду клопотання про ТДРД
- Зміст ухвали про ТДРД (ст.164 КПК), її виконання (ст.165 КПК) та оскарження

А Д В О К А Т

Визначення речей та документів до яких необхідний тимчасовий доступ

Заборона доступу до речей та документів (ст. 161, 162 КПК)

Обгрунтоване клопотання (ст. 160 КПК)

Виконання ухвали про тимчасовий доступ до речей та документів (ст. 165 КПК)

Наслідки не виконання ухвали (ст. 166 КПК)

ЄСПЛ поширює свою позицію про неухильне забезпечення спілкування адвоката зі своїм клієнтом на будь-які способи такого спілкування: листування, телефонні розмови тощо. Це було підтверджено у справі "Кемпбелл проти Сполученого Королівства" (1991 р.), у якій заявник скаржився, що листи до і від його адвоката були розкриті та перечитані персоналом в'язниці.

Тимчасове вилучення майна (ст.ст.167-169)

У кого?	Лише майно підозрюваного або обвинуваченого
Яке?	Майно у вигляді речей, документів, грошей, які відповідають одному з критеріїв ч.2 ст.167 КПК
Чому?	Є достатні дані: показання свідків, потерпілого, підозрюваного, відомості отримані в результаті проведення НСРД
Коли?	Під час особисто обшуку затриманої особи (ст.ст.207, 208 КПК)
	Під час огляду чи обшуку (ст.ст.168, 234, 237 КПК)
Підстава?	Ухвала слідчого судді
Як?	Фіксується у протоколі
Що далі з майном?	Зберігається у відповідності до ст.100 КПК та Порядку (постанова КМУ від 19.11.2012р. №1104)
	Повертається за постановою прокурора, ухвалою слідчого судді або у випадках передбачених ч.5 ст.171, ч.7 ст.173 КПК
	Накладається арешт
Що робити?	Клопотання слідчому судді/суду про скасування арешту майна (ст.174 КПК) або скарга на дії/бездіяльність або рішення слідчого/прокурора (ч.1 ст.303 КПК)

ТИМЧАСОВЕ ВИЛУЧЕННЯ МАЙНА

Тимчасовому вилученню підлягає майно у вигляді речей, документів, грошей тощо.

Тимчасово вилученим може бути лише майно підозрюваного.

«Річ»

- Предмет матеріального світу, щодо якого можуть виникати цивільні права та обов'язки

«Документ»

- Спеціально створений з метою збереження інформації матеріальний об'єкт, який містить зафіксовані за допомогою письмових знаків, звуку, зображення тощо відомості, які можуть бути використані як доказ факту чи обставини

«Гроші»

- Це законний платіжний засіб, обов'язковий до приймання за номінальною вартістю на всій території України.

Перелік підстав для тимчасового вилучення майна, відповідно до ч. 2 ст. 167 КПК України є вичерпним, але слід чітко розуміти, що ці підстави мають бути достатніми, для того щоб сторона обвинувачення могла вважати, що вилучене майно може бути предметом або знаряддям вчинення кримінального правопорушення, отримане злочинним шляхом, зберігає в собі сліди злочину, тощо

Дії захисника:

1. Клопотання/заява про повернення тимчасово вилученого майна
2. Скарга в порядку ч.1 ст. 303 КПК на бездіяльність слідчого до прокурора
3. 3 Скарга на бездіяльність слідчого до слідчого судді
4. Скарга на бездіяльність прокурора до слідчого судді

У разі відмови слідчим суддею задоволення скарги, підготовка апеляційної скарги на ухвалу слідчого судді

Арешт майна

АРЕШТ МАЙНА

Арешт майна накладається виключно за рішенням слідчого судді, або суду під час судового провадження.

Мета арешту:

- забезпечення конфіскації майна;
- забезпечення цивільного позову;

Арешт може бути накладено на:

- Нерухоме і рухоме майно;
- Результати інтелектуальної, творчої діяльності;
- Гроші у будь-якій валюті, готівкою або у безготівковому вигляді;
- Цінні папери;
- Корпоративні права.

Арешт накладається на майно щодо якого є достатні підстави вважати, що воно відповідає критеріям, визначеним ч.2 ст. 167 КПК України

Арешт майна (ст.ст.170-175 КПК)

АРЕШТ МАЙНА

Скасування арешту
майна

Шляхом подання апеляційної
скарги на ухвалу слідчого
судді

Шляхом подання клопотання
про скасування арешту майна
до слідчого судді або суду

Суд повинен скасувати арешт майна, зокрема, у випадку виправдання обвинуваченого, закриття кримінального провадження судом, не призначення судом покарання у виді конфіскації майна, залишення цивільного позову без розгляду або відмови в цивільному позові.

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЗАХИСНИКУ ПРИ СКЛАДАННІ КЛОПОТАННЯ ПРО ЗАСТОСУВАННЯ ЗЗКП

- короткий виклад обставин кримінального правопорушення, у зв'язку з яким подається клопотання;
- правова кваліфікація кримінального правопорушення;

клопотання про привід/ судовий виклик особи: наявність достатніх підстав вважати, що така особа може дати показання, які мають значення для кримінального провадження, або її участь у процесуальній дії є обов'язковою.

клопотання про тимчасовий доступ до речей і документів

вказівка на конкретні речі та документи

підстави вважати, що речі та документи перебувають у відповідної особи, значення речей для кримінального провадження

обґрунтування необхідності вилучення речей і документів.

обґрунтування того, чи є необхідним викликати на судовий розгляд клопотання особу, у володінні якої знаходяться речі/документ

СТОРОНУ ЗАХИСТУ ПОВІДОМЛЯЮТЬ ПРО РОЗГЛЯД КЛОПОТАННЯ ПРО ЗАСТОСУВАННЯ ЗЗКП КОЛИ:

- ✓ сторона захисту сама подала клопотання.
- ✓ Розгляд клопотання про тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом розглядається за участю прокурора та/або слідчого, підозрюваного, його захисника (ч.1 ст. 151 КПК).
- ✓ розгляд питання про накладення на особу грошового стягнення. Неприбуття не перешкоджає розгляду питання (ч.1 ст. 146 КПК). Копія ухвали про накладення грошового стягнення не пізніше наступного робочого дня після її постановлення надсилається особі, на яку було накладено грошове стягнення (ч.3 ст. 146 КПК).
- ✓ Розгляд клопотання про тимчасовий доступ до речей і документів, якщо сторона обвинувачення не доведе наявності достатніх підстав вважати, що існує реальна загроза зміни або знищення речей чи документів.
- ✓ Розгляд клопотання про арешт майна відбувається за участю підозрюваного, обвинуваченого, іншого власника майна, і за наявності - також захисника, законного представника, якщо не встановлено, що їх присутність зашкодить забезпеченню арешту майна (ч.ч. 1,2 ст. 171 КПК).

ДІЇ ЗАХИСНИКА ПРИ ПОДАННІ КЛОПОТАННЯ СЛІДЧИМ/ПРОКУРОРОМ

ПЕРЕВІРИТИ:

- ❖ якщо подається слідчим, чи є погодження прокурора;
- ❖ чи визначено процесуальний статус особи, до якої планується застосування ЗЗКП;
- ❖ чи міститься у клопотанні інформація про обґрунтовану підозру у вчиненні кримінального правопорушення такого ступеню тяжкості, що може бути підставою для застосування ЗЗКП;
- ❖ чи є пропорційним та обґрунтованим заявлений у клопотанні ступінь втручання потребам досудового розслідування;
- ❖ чи може бути досягнута мета досудового розслідування без такого втручання або при застосуванні більш мінімального втручання.
- ❖ чи є мета, заявлена у клопотанні реально досяжною.
- ❖ чи долучені до клопотання достовірні, допустимі, достатні докази заявлених вимог (приклад: **п. 5 ч.1 ст. 141 КПК**) .
- ❖ чи долучено до клопотання витяг з Єдиного реєстру досудових розслідувань.

СЛІД ПАМ'ЯТАТИ: заборонено доступ до листування або іншої форми обміну інформацією між захисником та його клієнтом або будь-якою особою, яка представляє його клієнта, у зв'язку з наданням правової допомоги, а також до об'єктів, які додані до такого листування або інших

ЗАЯВИТИ

клопотання про повне фіксування судового процесу при розгляді питання про застосування запобіжного заходу.²⁷

ПРАКТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ ЩОДО ПРОБЛЕМНИХ ПИТАНЬ

Право на повагу до приватного та сімейного життя (сфера застосування ширша: захист даних, житла, переписки тощо)

Обмежене (право) = втручання дозволене, якщо виконані вимоги п.2:

-одна з законних цілей (інтереси національної безпеки, громадського спокою, запобігання)

-законне (не свавільне)/підлягає судовому контролю

Вуд проти Сполученого Королівства 2004 (Wood v. the UK)

-Пропорційне/ необхідне: втручання не більше, ніж потрібно для задоволення потреб

Зубал проти Словаччини 2010 (Zubal v. Slovakia)

Знаходження балансу між приватним життям та інтересами суспільства
Принципи справедливого та законного збирання і використання даних включають:

Дані можуть збиратися лише з конкретною метою і не повинні використовуватися у будь-яких інших цілях

Дані мають бути точними, відповідними до цілі, і зберігатися не довше, ніж це потрібно

Зацікавлена особа (суб'єкт даних) повинен мати право доступу та виправлення даних

Особливий режим захисту має бути створений для вразливих(чутливих) даних, наприклад про релігійні чи політичні переконання, сексуальну орієнтацію, генетичну або медичну інформацію

Пек проти Сполученого Королівства 2003 (Peck v. UK)

ПРАКТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ ЩОДО ПРОБЛЕМНИХ ПИТАНЬ

Право на повагу до приватного та сімейного життя (сфера застосування ширша: захист даних, житла, переписки тощо)
Обмежене (право) = втручання дозволене, якщо виконані вимоги п.2:

-одна з законних цілей (інтереси національної безпеки, громадського спокою, запобігання)

-законне (не свавільне)/підлягає судовому контролю

Вуд проти Сполученого Королівства 2004 (Wood v. the UK)

-Пропорційне/ необхідне: втручання не більше, ніж потрібно для задоволення потреб

Зубал проти Словаччини 2010 (Zubal v. Slovakia)

Знаходження балансу між приватним життям та інтересами суспільства

Майже та ж логіка застосовується до захисту власності та деяких інших обмежених прав, яких може стосуватися кримінальне провадження

ПРАКТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ ЩОДО ПРОБЛЕМНИХ ПИТАНЬ

Принципи справедливого та законного збирання і використання даних включають:

Дані можуть збиратися лише з конкретною метою і не повинні використовуватися у будь-яких інших цілях

Дані мають бути точними, відповідними до цілі, і зберігатися не довше, ніж це потрібно

Зацікавлена особа (суб'єкт даних) повинен мати право доступу та виправлення даних

Особливий режим захисту має бути створений для вразливих(чутливих) даних, наприклад про релігійні чи політичні переконання, сексуальну орієнтацію, генетичну або медичну інформацію

Лек проти Сполученого Королівства 2003 (Реск v. UK)

ПРАКТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ ЩОДО ПРОБЛЕМНИХ ПИТАНЬ

Право на повагу до приватного та сімейного життя (сфера застосування ширша: захист даних, житла, переписки тощо)

Обмежене (право) = втручання дозволене, якщо виконані вимоги п.2:

-одна з законних цілей (інтереси національної безпеки, громадського спокою, запобігання)

-законне (не свавільне)/підлягає судовому контролю

Вуд проти Сполученого Королівства 2004 (Wood v. the UK)

-Пропорційне/ необхідне: втручання не більше, ніж потрібно для задоволення потреб

Зубал проти Словаччини 2010 (Zubal v. Slovakia)

Знаходження балансу між приватним життям та інтересами суспільства

Майже та ж логіка застосовується до захисту власності та деяких інших обмежених прав, яких може стосуватися кримінальне провадження